

Mestersége kémia tanár – Várallyainé Balázs Judit

Miskolcon születtem, a gyermekkoromat Sajókazán és Kazincbarcikán töltöttem. Nagyszüleim kényeztetése rendkívül boldoggá tette a gyermekkoromat. Nagyon sok időt töltöttem velük.

Szüleimmal Kazincbarcikán éltünk, édesanyám itt dolgozott az OTP-ben, helyettes vezetőként ment nyugdíjba. Édesapám mérnök tanár, az Irinyi János Műszaki Középiskola tanára, majd igazgatója volt sok éven át. Egy húgom van, ő kertészmérnök lett, egy gyönyörű évelőkertészetet működtetnek a férjével az Őrségben.

Általános- és középiskolába is Kazincbarcikára jártam, a Ságvári Endre Gimnáziumban érettségiztem 1987-ben.

Nem volt annyira egyértelmű, hogy természettudományokkal fogok foglalkozni felnőttként... Általános iskolás koromban könnyen, gyorsan tanultam és nagyon sok szabadidőm volt. Mindenféle szakkörre jártam, az iskolai ünnepségeken szavaltam, magyarból, művészettörténetből versenyeztem, de elsősegélynyújtó versenyen is jól szerepeltem. 10-12 éves lehettem, amikor elkezdtem regényeket olvasni, és nagyon megszerettem az olvasást. Gimnáziumban azonnal beiratkoztam a diákszínjátékszó csoportba, amit a magyartanárnőm (Rajkai Zsomborné) tartott. Zseniális tanár volt, imádtam az óráit! De mellette rajongtam a kémia tanáromért is: Hidas Gábor tanár úr tanított. Mindketten szenvedéllyel tanították a saját tantárgyukat, fantasztikus humoruk volt, és teljesen elvarázsoltak. Mellettük Dús Istvánné tanárnő tanított biológiából, aki egy nagy tudású, kiváló ember volt, nagyon őszintén tudtam vele beszélni bármiről, közel álltunk egymáshoz. Úgyhogy voltam gondban, amikor 10. osztály végén fakultációt kellett választani!

A családban sok tanár volt. Nagybátyám, nagynéném, keresztanyám, de a legmeghatározóbb számomra édesapám példája volt. Az iskolájuk egyik épülete a város főutcáján volt, és mai napig emlékszem rá, hogy

télen, amikor korán sötétedett, mentem hazafelé – 7-8 éves lehettem –, és láttam, ahogy apukám a táblánál magyaráz a kivilágított osztályteremben, és nagyon büszke voltam rá, hogy ez a sok ember a tanteremben mind őt figyeli, ő mindenkinél többet tud és ő az én apukám!

Sorházban laktunk és 12 pedagóguscsalád volt a szomszédunk! Hamar rájöttek, hogy szép a kézírásom, úgyhogy naplót, bizonyítványt nagyon hamar megtanultam írni!

Alapvetően szófogadó és szabálykövető gyerek voltam, de harmadikos koromban majdnem kicsaptak az általános iskolából... Történt, hogy abban az évben új napközis tanárba csit kaptunk, aki már nyugdíjasként jött vissza dolgozni az iskolába. Nagyon féltünk tőle, mert ha nem voltunk csendben, akkor kokikat osztogatott. (Remélem, ezt a mai gyerekek már nem tudják mit jelent: ökökbe szorította a kezét és az ökle csontos részével jót koppintott a fejünkre.) Nem törődött velünk, a lényeg az volt, hogy ne zavarjuk. Három barátnőmmel ezt mi nagyon igazságtalan dolognak tartottuk, de a hetvenes években ez nem olyan dolog volt, ami ellen különösebben lehetett volna tiltakozni, úgyhogy mi másképp oldottuk meg a dolgot: minden napra kitaláltunk valamit, ami miatt nem tudtunk napközibe menni. Hol orvosi vizsgálatra, hol színházra vagy szakkörre hívatkoztunk, és leléptünk a napköziből. Az egyik barátnőm az iskola mellett lakott, hozzájuk mentünk fel. Szépen megírtuk a házi feladatot, én le is ellenőriztem mindenkiét, hogy ne legyen hiba benne, aztán játszottunk egyet, és időben mindenki hazament. A szüleink semmiről nem tudtak, a tanár örült, hogy kevesebb a gyerek, de (sajnos) a lebukást nem kerülhettük el: egy osztálytársnőnk beárult bennünket... A mai napig nem tudom, hogy úsztuk meg a dolgot, de a szüleim nem dicsértek meg érte, arra emlékszem!

Hidas tanár úr mellett a kémia szak választását osztályfőnökömnek, Kiss István tanár úrnak köszönhetem. Ő matekot tanított, de mellette törekedett arra, hogy sokat beszélgesen is velünk, ha úgy érezte, hogy valami gondunk lehet. Ráérezett a bizonytalanságomra a pályaválasztást illetően, és átbeszéltem vele a helyzetem. A szüleim a természettudományok irányába terelgettek, mindig azt mondták, hogy az irodalom nagyon jó hobbi, de ha lehet, ne ebből tanuljak tovább. A biológiát fixen kiválasztottam, és mellé a földrajzot gondoltam, mert úgy éreztem, nem vagyok jó kémiából. Csak négyest kaptam év végén, az osztálytársaim közül Zupkó Pista (azóta professzor, éveken át volt Szegeden a

Gyógyszerésztudományi Kar dékánja...) sokkal jobb versenyeredményeket ért el, mint én, mi keresnivalóm lenne nekem kémia fakton? De osztályfőnököm nagyon biztatott, és amikor megláttam, hogy ki lesz földrajzból a faktos tanár, már biztosan tudtam, hogy nem ezt fogom választani.

Így a biológia mellé a kémiát, mint „szükséges rosszat” választottam, mert szerettem én, érdekelt is, de nagyon tartottam attól, hogy nem fogok tudni megfelelni az elvárásoknak.

1987-ben jelentkeztem biológia-kémia szakra az akkori Kossuth Lajos Tudományegyetemre Debrecenbe. Akkoriban nagyon nagy volt a túljelentkezés, és erre a tanárszakra kb. olyan volt a ponthatár, mint az orvosi képzésekre. Sikerült bekerülnöm, így 18 évesen elköltöztem otthonról és Debrecenbe kerültem.

Az egyetem első két éve biológiából számomra egy rémálom volt: két évig csak rendszertant tanultunk. Hetente 50-60 növényt és ugyanennyi állatot kellett megtanulnunk felismerni, magyarul és latinul tudni a nevét, besorolni a rendszertani kategóriákba stb.

Iszonyú rossz megfigyelő vagyok. A név- és arcmemóriám egy katasztrófa. Úgyhogy nekem tényleg kényszerű volt ezt végigcsinálni. Az állatrendszertan tanárom az egyik szóbeli referáláson azt mondta: Kedves Judit! Úgy 5-6 évente akad általában egy tanítványom, akinek semmi affinitása nincs az állatrendszertanhoz. Te közéjük tartozol!

Ezzel szemben a kémia csupa izgalmat hozott! Rendszeresen laborban dolgoztunk, megtaláltam a logikát az egyes anyagrészekben, kapcsolni tudtam a fizikából tanultakhoz a kémiai ismereteimet, úgyhogy az egyetemen a biológia lett a „szükséges rossz” a kémia mellett.

Igazán azonban a negyedik év hozta el számomra azt az érzést, hogy jó helyen vagyok! Ekkor kezdtünk el iskolákba kijárni, tanultunk szakmódszertant, voltak mikrotanításaink, és végre gyerekek között voltunk! Megismerkedtem Dr. Kónya Józsefné tanárnővel, aki a kémia szakmódszertan tanárom volt, de annál sokkal többet tanított nekünk. Emberi tartást, precizitást, hogy a kimondott szavunknak tanárként milyen ereje van... örök példaképem marad! Nála írtam a diplomamunkámat, és az ő segítségével kaptam bemutatkozási lehetőséget a Tóth Árpád Gimnáziumban 1994-ben, ahol azóta is dolgozom.

1991-ben férjhez mentem, a férjem akkor már az egyetemen tanított, így én is Debrecenre választottam új otthonomnak (de a hegyek a mai napig hiányoznak...). 1992-ben és 1994-ben születtek a fiaink, mára már felnőttek. Balázs fiunk baleseti- és ortopédsebész szakorvos, Németségban él a családjával, a felesége kutató, de most még elsősorban a lányaimmal foglalkozik: Léna és Hanna nevelése tölti ki az életét. Zoltán fiunk közgazdász lett, éppen a napokban nősült, most kezdik közös életüket a feleségével. '94 februárjában született Zoli, és én szeptembertől félállásban elkezdtem tanítani a TÁG-ban. Anyósom éppen akkor ment nyugdíjba, a szomszédunkban lakott, és örömmel vállalta, hogy a „dolgozós” napokon vigyáz az unokákra. Ez óriási segítség volt! Így indult a pályám. Lehetőséget kaptam arra, hogy egy szuper iskolában taníthassak, kiváló kollégák között, remek gyerekeket!

Sokszor kapunk más iskolában tanító kollégáktól olyan megjegyzést, hogy könnyű nektek, ilyen gyerekekkel foglalkozhattok, jönnétek ki hozzánk, majd megtudnátok milyen egy igazi iskola! Minden tiszteletem a nehéz körülmények között dolgozó tanároknak! Akik kénytelenek akár több iskolában is tanítani, esetleg nagyon ritkán fordul elő, hogy a kémia iránt érdeklődő gyerekekkel találkozzanak. Óriási erő kellhet ahhoz, hogy így is lelkiismeretesen végezzék a munkájukat és tudjanak lelkesedni a hivatásukért. De a tehetséges gyerekekkel sem annyira könnyű! Állandó kihívás, hogy lépést tudjunk tartani velük. Tudjunk válaszolni a kérdéseikre. Hasznos tanácsot tudjunk adni a versenyfeladataik megoldásához. Tudjuk kezelni a gyakran antiszociális magatartásukat, segítsük a beilleszkedést számukra egy közösségbe.

Nagyon régi történet, de még mindig emlegetik a szertárban: harmincas éveim elején jártam, amikor kificamodott a térdem, és ebből lábadozva csak bottal tudtam közlekedni, és elég lassan. De OKTV-döntőbe jutott egy tanítványom, és persze utaztam vele vonaton Budapestre. A verseny után nem túl jó hangulatban jött ki a laborból, kérdezett egy-két dolgot, és a válaszaiból arra következtetett, hogy rossz lett a gyakorlata. Csak mérgesen morgott maga elé, így indultunk a Nyugatiba, hogy helyjegyet vegyünk az IC-re és induljunk haza. A pályaudvaron nagy volt a tömeg, én a legközelebbi pénztárhoz beálltam, a vonat éppen a pénztárak melletti sínen már indulásra készen állt, és kiderült, hogy már csak egy helyjegy maradt. Hát, ez nem lesz elég kettőnknek, így az egy óra múlva induló vonatra vettem helyjegyet magunknak. Mire mindezeket

elintéztem, eltűnt mellőlem a tanítványom (elrohant és egy másik pénztárnál vett magának jegyet, helyjegyet és felpattant a vonatra...). A vonat elment, sehol nem láttam a tanítványom, és nem volt mobiltelefonja, így teljesen tanácstalanul várok egy darabig. 15-20 perc múlva elsántikáltam a forgalmi irodába, hogy a hangosbemondóba mondják be, hogy ezt a diákot várja a tanára a 10-es vágánynál, de erre sem történt semmi. Ismét bemondattam, és akkor már az ott dolgozó hölgy is látta rajtam, hogy komolyan aggódok. Azt mondta, ha nem kerül elő, itt van egy rendőrőrs, akkor ott jelentsem be a gyerek eltűnését. Megkérdezte: de tanárnő, most a többi gyerekre ki vigyáz? Erre én: Hát nincs többi gyerek, ezzel az eggyel utaztam! Erre ő: Úristen, és ezt az egyet is el tetszett hagyni????

Happy end lett a vége, szerencsésen hazaértünk mindketten, bár különböző vonatokkal, de ha Pestre indulok, azóta is figyelmeztetnek a kollégák, hogy el ne hagyjam ezt az egyet is!

Sok versenyző diákom volt, sok szép eredményt értek el, és sokukkal azóta is tartom a kapcsolatot, beszámolnak az életük alakulásáról.

Számomra a jó diák az, aki kérdez.

Döbbenetes élmény arra rájönni, hogy sok diák nem mer kérdezni, mert korábban ezért szidást kapott. Pedig a kérdésekből lehet a legjobban rájönni arra, hogy milyen a gondolkodása a diáknak, mit sikerült megértenie, hol akadt el, merre tudom tovább vinni a gondolatait.

Én tanítani szeretek. Szinte mindegy, hogy mit ☺. Kísérleteket akkor szeretek bemutatni, ha össze tudjuk közösen rakni a magyarázatot is hozzá. Kedvenc kísérletem: az alumínium és a jód reakciója. Ez mindig lenyűgöz, hogy két hétköznapi, szürke por, pár csepp víz, és mi lesz belőle... Ezt nem lehet megunni!

Öt éve a tanítás mellett az iskolánkban működő TUDOR Laboratórium vezetője is vagyok. Csütörtöki napokon más iskolák diákjai jönnek hozzánk, és kísérletezhetnek nálunk. Sok témát kiajánlunk, és a saját tanáruk választ ezek közül, aztán a mi szaktanáraink vezetésével kísérletezhetnek a diákok. Egészen első osztálytól tizenkettedikig érkeznek csoportok. Nagyon szeretem a kicsiket! Még nagyon őszintén fel merik vállalni az érzéseiket és kimutatják az örömeiket is. A foglalkozás után oda jönnek és megölelnek bennünket, elmondják, hogy mennyire tetszett nekik, és szeretnének még jönni! Ilyenkor szeretném világgá kiabálni,

hogy a tanár is ember, nekünk is nagy szükségünk van pozitív megerősítésre, ha valamit jól csinálunk! Kedves Diákok! Dicsérjétek meg a tanáraitokat időnként! ☺

Más jellegű dicséret, de az volt számomra, amikor 2021-ben Bonis Bona – A nemzet tehetségeiért díjban részesültem, 2025-ben pedig a Richter – A magyar kémiaoktatásért díjat vehettem át. Megtiszteltetés volt az is számomra, hogy részt vehettem tankönyvek, feladatgyűjtemények írásában is.

Szintén nagy öröm, hogy több tanítványom is a kémiatanári hivatást választotta, kettejükkel már évek óta együtt is dolgozok.

Néhány évem van még nyugdíjig, jövőre érettségizik az osztályom, aztán már a szaktanári és laborvezetői feladataimra kell „csak” fókuszálnom. Nagyon szerencsésen alakult az iskolánkban, hogy folyamatosan érkeznek a fiatal kollégák, akiknek átadhatjuk a tapasztalatainkat, de mi is tanulunk tőlük: a közösségi médiában, appok birodalmában biztosan nem boldogulnék nélkülük!

Legboldogabb akkor vagyok, amikor tele van a házunk emberekkel, a család, barátok, szomszédok szívesen időznek nálunk, ilyenkor a nevetésünktől hangos a környék. Törekszem arra, hogy sok időt tölthessek az unokáimmal, így sokat utazok az iskolai szünetekben.

32 év alatt voltak nehéz időszakok is. Volt olyan év, amikor komolyan elgondolkodtam azon, hogy valami másba kellene kezdenem. Egyszer estefelé sétáltam a férjemmel, beszélgettünk pontosan erről, amikor egy lépcsőházból hirtelen elénk lépett egy harminc körüli hölgy. *Csókolom tanárnő! Biztosan nem tetszik már megismerni!?* (Hát, tényleg fogalmam sincs a mai napig sem, hogy ki volt ő...) *Régen érettségiztem már, ráadásul humán tagozaton, de olyan jó, hogy találkoztunk, mert mindig szerettem volna elmondani, hogy nekem tanárnő volt a kedvenc tanárom! Igaz, hogy szigorú volt, de mindig igazságos! Nem kivételezett senkivel, és nagyon jók voltak az órái. Örülök, hogy találkoztunk!...* És itt el is dőlt, hogy maradok kémiatanár...

Kedves fiatal kollégák! Egy dolgot tudok üzeni Nektek, én ma sem választanék más hivatást, és nem bántam meg, hogy kémiatanár lettem!